

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum ipsa reuelatio prophetica fiat per influentiam aliquarum
specierum per solam influentia[m] luminis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Vtrum propheta videant ipsam Dei essentiam.

Sup. q. 174.
artic. 2. cor.
& a c. 4. co.
& ad 2. Et
uer. q. 12. ar.
6. Et p. 50.
Habeat in
gloria ordi-
naria ex
Gregor.
Lib. 9. c. 7. in
prin. to. 3.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt, quod prophe-
ta ipsam Dei essentiam videant: Quia super il-
lud Isa. 38. Dispone domui tue & c. dicitur gl. Prophe-
ta in ipso libro praescientiae Dei, in quo oia scripta
sunt, legere possunt: sed praescientia Dei est ipsa eius es-
sentia. ergo prophetae vident ipsam Dei essentiam.
¶ 2. Prat. Aug. dicit in 9. de Tri. q. in illa aeterna ve-
ritate, ex qua temporalia facta sunt omnia, formam
secundum quam sumus, & secundum quam ope-
ramur, uisus mentis apicimus: sed prophetae inter
omnes homines altissimam habent diuinorum co-
gnitionem. ergo ipsi maxime diuinam essentiam
uident.

¶ 3. Prat. Futura contingentia praecognoscuntur a
prophetis secundum immobilem ueritatem: sic au-
tem non sunt nisi in ipso Deo. ergo prophetae ip-
sum Deum uident.

SED CONTRA est, quod uisio diuinae essentiae non
euacuatur in patria: prophetia autem euacuatur, ut
habetur ad Corinth. 13. ergo prophetia non fit per
uisionem diuinae essentiae.

RESPON. Dicendum, quod prophetia importat
cognitionem diuinam ut procul existentem. Vnde
& de prophetis dicitur Heb. 11. quod erant a longe
aspicientes. Illi autem qui sunt in patria, in statu beati-
tudinis existentes, non uident ut a remotis, sed ma-
gis quasi ex propinquo, secundum illud Ps. 139. Ha-
bitabit recti cum uultu tuo. Vnde manifestum est,
quod cognitio prophetica alia est a cognitione per-
fecta, quae erit in patria. Vnde & distinguitur ab ea
sicut imperfectum a perfecto, & ea adueniente eu-
acuatur, ut patet per Apostolum 1. ad Corinth. 13.
Fuerunt autem quidam cognitionem prophetica
a cognitione beatorum distinguere uolentes, qui
dixerunt quod prophetae vident ipsam diuinam es-
sentiam, quam uocant speculum Trinitatis, non ta-
men secundum quod est obiectum beatorum, sed
secundum quod sunt in ea rationes futurorum euen-
tuum: quod quidem est omnino impossibile Deus
enim est obiectum beatitudinis secundum ipsam sui
essentiam, secundum illud quod August. dicit in
5. Confess. Beatus est qui te scit, etiam si illa creatu-
ras, nesciat. Non est autem possibile quod aliquis uideat
rationes creaturarum in ipsa diuina essentia, ita quod
eam non uideat, tum quia ipsa diuina essentia est ra-
tio omnium eorum quae sunt, ratio autem idealis
non addit supra diuinam essentiam, nisi respectum
ad creaturam: tum etiam, quia prius est cognoscere
aliquid in se, quod est cognoscere Deum ut est ob-
iectum beatitudinis, quam cognoscere illum per com-
parationem ad alterum, quod est cognoscere Deum
secundum rationes rerum in ipso existentes: & ideo
non potest esse, quod prophetae uideant Deum se-
cundum rationes creaturarum, & non prout est ob-
iectum beatitudinis. Et ideo dicendum est, quod uisio
prophetica non est uisio ipsius diuinae essentiae, ne-
que in ipsa diuina essentia uident ea quae uident, sed
in quibusdam similitudinibus secundum illustratio-
nem diuini luminis. Vnde Dion. dicit in 4. caelest.
hierar. de uisionibus prophetis loquens, quod sapiens
theologus uisionem illam dicit esse diuinam, quae
fit per similitudinem rerum forma corporali caren-
tium ex reductione uidentium in diuina: & huius
similitudines diuino lumine illustratae magis habent
rationem speculi, quam Dei essentia. Nam in speculo

Lib. 5. cap. 4.
circa princ.
to. 1.

ca. 4. caelest.
hierar. in
medio.

F resultant species ab aliis rebus, quod
de Deo. Sed huiusmodi illustratio
tica potest dici speculum, in quo
militudo ueritatis diuinae praescientia
dicitur speculum aeternitatis, quod
Dei praescientiam, qui in aeternitate
tialiter uidet, ut dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
tae dicuntur inspicere in libro praescientiae
quantum ex ipsa praescientia Deum
mentem prophetae.

AD SECUNDVM dicendum, quod
tate dicitur homo uidere propinquo
fit, in quantum primae ueritatis similitudo
in mente humana, ex qua anima
sam cognoscat.

AD TERTIVM dicendum, quod
in Deo futura contingentia sunt
bilem ueritatem, potest imprimere
similem cognitionem abique eo, quod
Deum per essentiam uideant.

ARTICVLVS II.

*Vtrum in prophetica reuelatione im-
plantur diuinitus menti prophetae
noua rerum species, uel so-
lum nouum lumen.*

AD SECUNDVM sic procedi-
tur. Videtur, quod in prophetica
reuelatione non imprimantur di-
uinitus menti prophetae nouae
rerum species, sed solum nouum
lumen, quia sicut dicitur Ios. 1. Hi-
ro. Amos 1. Prophetae uidentur
militudinis rerum, in quibus
uerlati sunt, sed si uisio prophetae
ca fieret per aliquas species de no-
uo impressas, nihil operaretur
praecedens conuersatio. ergo non
imprimuntur aliqua species de
nouo in animam prophetae, sed
solum propheticum lumen.

¶ 2. Prat. Sicut August. dicit in 12. sup.
Gen. ad literam. Visio imaginaria
non facit prophetam, sed solum
sio intellectualis. unde et Dani-
10. dicitur quod intelligentia opus est in
sione, sed uisio intellectualis, sicut
in cod. li. dicitur, non fit per aliquas
militudines, sed per ipsam rerum
ueritatem. ergo uidetur quod pro-
phetica reuelatio non fiat per im-
pressionem aliquarum specierum.

¶ 3. Prat. Per donum prophetiae
Spiritus sanctus exhibet homini
id quod est supra facultate natu-
rae humanae, sed formare qualita-
que rerum species potest homo
ex facultate naturali. ergo uidetur
quod in prophetica reuelatione
non infundatur aliqua rerum spe-
cies, sed solum intelligibile lumen.

SED CONTRA est, quod dicitur
Olea 12. Ego uisiones multiplicauit
ui eis, & in manibus prophetarum
similiat⁹ sunt, sed multiplicatio ui-
sionum non fit secundu⁹ lumen in-
telligibile, quod est commune in

edo ex varia dispo-
sitione literarū, quā
constat varios pare-
re intellectus. Simile
siquid contingit in
varia dispoſitione phan-
tasmatum. Et negare
hinc fieri varias ap-
pauationes in parte
ſenſitiva, eſt negare
experientiā ſed quod
apud quōſdā in du-
bium vertitur. dere-
ſultatione diuerſarū
ſpecierū intelligibi-
liū in intellectu, ma-
niſeſtatur ex eo, qd
exiſtente noua appa-
ritione in imagina-
ria, niſi impedimē-
tū adſi, vel propter
fluxum nimium, vt
in pueris, & ebrijs
accidit: vel propter
hebetudinem yru-
tū, ita vt phantaſma-
ta ſint ſepa ad hoc,
q̄ uocant p lumen
intellectus agentis,
vt accidit quibūdā
hominibus qui ſolo
ſere nomine ſunt ho-
mines: vel propter
deſectum applica-
tionis, vt occupatis cir-
ca aliquam ſpecula-
tionem contingit. &
ſi quid aliud ſimile
eſt impedimentum,
nihil aliqd requirit
a generatione ſpe-
cie intelligibilis, niſi
lumen intellectus a-
gentis, quod quantum
eſt ex ſe, ſemper eſt
paratus agere, & ſi
liter paratus eſt in-
tellectū poſſibilis re-
cipere. Tertio, ex
phantasmatis quo-
que eidem aduers
lumine ſuperiori ad
lumen naturale. Et
hic modus ponitur
ab auctore ſimul cū
quarto in hoc artic.
in reſponſione ad ſe-
cundum, dicente de
ſimilitudine intelli-
gibilis, quandoque
a formis imaginatis
reſultat ſecundū ad-
iutorium prophetici
luminis: quia ex eiſ-
dem formis imagi-
natis ſubtilior coſpi-
citur veritas ſecun-
dum illuſtrationem
alioſi luminis. Hic
ſiquidem apparet, qd
in eiſdē phantaſma-
tibus, puta, leonis, ho-
miniſtaluatoris, &c.
latent multæ appa-
ritiones poſſibiles i-
de extrahi, quia latet
in eis multæ verita-
tes poſſibiles ex eis,
& in eis inſpicit, ad
quas apparitiones &
veritates extrahen-
das, & illuſtrandas

omni prophetica viſione, ſed
ſolum ſecundum diuerſitatem
ſpecierum, ſecundum quas etiā
eſt aſſimilatio: ergo videtur qd
in prophetica reuelatione im-
primantur noue ſpecies rerum,
& non ſolū intelligibile lumē.
RESPON. Dicendum, qd ſi-
cut Aug. dicit 12. ſuper Gene.
ad literam, cognitio pphetica
maxime ad mentem pertinet.
Circa cognitionem autē huma-
nā mentis duo oportet confi-
derare, ſaceptionē, ſiue repre-
ſentationem rerū, & iudicium
de rebuſ preſentatis. Repreſen-
tantur autem menti humanae
res aliq̄e ſm aliquas ſpecies, &
ſm naturā ordinem. Primō ergo
oportet, qd ſpecies repreſen-
tentur ſenſui: ſecundō, imagina-
tioni: tertio, intellectu poſſibi-
li, qui immutatur a ſpeciebus
phantasmatum ſm illuſtratio-
nem intellectus agentis. In ima-
ginatione autē non ſolum ſunt
formae rerum ſenſibilium, ſm
quod accipiuntur a ſenſu, ſed
tranſmutantur diuerſimodo vel
pp aliquam tranſmutationem
corporalē, ſicut accidit in dor-
mientib: & ſurſoſis: vel etiā ſm
imperium rationis diſponun-
tur phantaſmata in ordine ad
id quod eſt intelligendum. Si-
cut enim ex diuerſa ordinatio-
ne earundem literarū accipiun-
tur diuerſi intellectus, ita etiā
ſm diuerſam diſpoſitionē phā-
tasmatum reſultant in intelli-
ctu diuerſae ſpecies intelligibi-
les. Iudicium autē humanae mē-
tis fit ſm vim intellectualis lu-
minis. Per donum autē propheta-
tiae confertur aliquid humanae
menti ſupra id quod pertinet
ad naturalem facultatem, quā-
tum ad vtrumque, ſc̄ & quantum
ad iudicium, per influxū lumi-
nis intellectualis, & quantum ad
aceptionē, ſeu repreſentatio-
nem rerum, quae fit per abſtra-
ſpecies. Et quantum ad hoc ſm
poſteſt aſſimilari doctrina hu-
mana reuelationi propheticae,
non autem quantum ad pri-
mum. Homo enim ſuo diſcipu-
lo repreſentat aliquas res per ſi-
gna locutionum, non autem
poſteſt interiori illuminare, ſicut
facit Deus. Horum autē duo-
rum principalis eſt primum
in prophetia, quia iudicium eſt
completium cognitionis. Et
ideo ſicut fit diuinitus repre-
ſentatio aliquarum rerum per
ſimilitudines imaginarias, vt
Pharaoni & Nabuchodonofor
aut etiā per ſimilitudines cor-

A porales, ut Balhafar, non eſt ra-
lis cenſendus propheta, niſi illu-
minetur eius mens ad iudican-
dum, ſed talis apparitio eſt qd-
dam imperfectū in genere pro-
phetiae. Vnde a quibuſdam vo-
catur * extaſis prophetiae, ſicut
& diuinitio ſomniorum. Erit
autem propheta, ſi ſolum mo-
do intellectus eius illuminetur
ad iudicandum etiā ea, quae
ab alijs imaginariē viſa ſunt, vt
pater de Ioseph, qui expoſuit
ſomniū Pharaonis. Sed ſicut *
B Aug. dicit 12. ſuper Geneſ. ad
literam, maxime propheta eſt,
qui vtroq; præcellit, vt ſ. videat
in ſpiritu corporalium rerum
ſignificatiuas ſimilitudines, &
cas viuacitate mentis intelligat.
Repreſentantur autem diuini-
tus menti prophetae, quandoq;
quidē mediante ſenſu, exterius
quodam formae ſenſibiles: ſicut
Daniel vidit ſcripturā parietis,
vt legitur Dan. 5. quandoq; au-
tem per formas imaginarias, ſi-
ue omnino diuinitus iſpreſas,
non per ſenſum acceptas, puta,
ſi alicui ceco nato imprimerē-
tur in imaginatione colorum
ſimilitudines, vel etiā diuini-
tus ordinatas ex his quae a ſen-
ſibus ſunt acceptae, ſicut Hiere-
mias vidit ollam ſitecnam a
facie Aquilonis, ſi habet Hie-
re. 1. ſiue etiā imprimēdo ſpe-
cies itelligibiles ipſi mēti, ſicut
patet de his, qui accipiunt ſcien-
tiam, vel ſapientiam inuſam,
ſicut Salomō, & Apoſtoli. Lu-
men autem intelligibile, quan-
doque quidē imprimitur men-
ti humanae diuinitus, ad iudican-
dum ea, quae ab alijs viſa ſunt,
ſicut dictum eſt * de Ioseph, &
ſicut patet de Apoſtoliſ, quib:
Dominus aperuit ſenſum, ut
intelligerent ſcripturas, vt dicitur
Lucæ 27. & ad
hoc pertinet interpretatio ſermonum: ſiue etiā
ad diiudicandum ſecundum diuinam veritatem
ea, quae curſu naturali homo apprehendit: ſiue et
ad diiudicandum ueraciter, & efficaciter ea quae a-
genda ſunt, ſecundum illud ſſa 63. Spiritus domi-
ni doctor eius fuit. Sic igitur patet, quōd propheta
reuelatio quandoque quidem fit per ſolam lu-
minis inſtuentiam, quandoque autem per ſpecies
de nouo impreſas, vel aliter ordinatas.
E AD PRIMUM ergo dicendum, quōd ſicut dictū
eſt, quandoque in prophetica reuelatione diuini-
tus ordinantur ſpecies imaginariae præceptae a
ſenſu ſecundum congruentiam ad veritatem reue-
landam. Et tunc conuerſatio præcedens aliquid
operatur ad ipſas ſimilitudines, non autem quan-
do totaliter ab extrinſeco imprimuntur.
AD SECUNDUM dicendum, qd uifio intellectu-
lis non fit ſm aliquas ſimilitudines corporales, &
individuals: ſi tamen ſecundum aliquam ſimi-
litudinem intelligibilem. Vnde Auguſt. dicit 9. de
Trinita.

non ſufficit naturale
lumen noſtrum, ſed
ſuperueniente lumi-
ne alioſi apparebū
noua. Et inde ſiē no-
ua ſpecies intelli-
gibiles, & nouae veri-
tates. puta, qd 1. o de
tribu Iuda ſaluat mū-
dum Quarto, ex im-
mediata impreſſio-
ne a Deo, vt ibidem
author dicit. Diuina
ſiquidem virtus im-
mediate iſpmit qn-
que in animam ſpe-
cies intelligibiles, vt
patet quando apoſto-
lis dedit ſcientiam.
¶ In reſponſione ad
tertium eū dem arti-
c. aduerte, qd phan-
taſmata naturalium
ordinati ad intelli-
gibiles veritates exce-
dentes intellectum,
poſteſt intelli- dū-
pliciter. Primō, ad
cogitandum illas ve-
ritates & hoc nō eſt
verum vniuerſaliter,
tum quia poſteſt ho-
mo fingere iſtarum
veritatum qualdam:
tum quia poſtquam
ſunt ſemel reuelatae,
poſſunt ab alijs cogi-
tari, & diſcui, & di-
ſputari, vt patet de
myſterio Trin. Alio
ergo modo intelligi-
tur, qd non poſſunt
ordinari ad inſpicie-
dum, hoc eſt, ad hoc
vt in eis videantur
veritates excedētes
facultatem naturalem
intellectus. Et hoc eſt
veruſimū, & inten-
tum, vt patet ex ad-
iutorio ſubiuſcto, ſc̄
diuini luminis: quod
videre facit id, ad
cuius inſpectionem
naturalem, lumen
deſiciens inuenitur.
* Al. caſus.
Lib. 12. ca. 9.
i med. to. 2.
In iſto. art.
In corp. art.

Lib. 6. 9. vii. in primap. 20. 3.

Trinita. quod habet animus nonnulla speciei natura similitudinem, quae quidem similitudo intelligibilis in reuelatione prophetica quandoque imaginari a Deo imprimatur, quandoque a formis imaginatis resultat secundum adiutorium prophetici luminis: quia ex eisdem formis imaginatis subtilior conspicitur veritas secundum illustrationem altioris luminis.

Ad tertium dicendum, quod quascumque formas imaginatas naturali virtute homo potest formare absolute considerando, non tamen ut sint ordinatae ad representandas intelligibiles veritates, quae hominis intellectum excedunt, sed ad hoc necessarium est auxilium supernaturalis luminis.

Super Questionem 173. Articulum tertium.

ARTICULVS III.

Utrum visio prophetica semper fiat cum abstractione a sensibus.

In arti. 3. eiusdem q. 173. dub. in primo occurrit, An dicitur quintum secundum quod sit prophetica reuelatio. In littera siquidem quatuor enumerantur.

Et est ratio dubij, quia naturalis cognitio habet quintum, scilicet ordinationem specierum intelligibilium, quae nihil istorum quatuor est, ut patet. Et constat secundum quod diuersimode & componuntur, & ordinantur species intelligibiles diuersas veritates pariunt. Quare igitur in prophetica cognitione reliqua proportionaliter ponuntur, sicut in naturali cognitione, & hoc unum, scilicet ordinatio specierum intelligibilium, praetermissum est.

Ad hoc dicitur, quod ordinatio specierum intelligibilium locum habet in prophetica reuelatione, sicut & ordinatio imaginabilium: quoniam quandoque mens prophetae adiuta lumine prophetico aliquas species intelligibiles ordinat ad aliquam veritatem excedentem facultatem naturae inspicendam. Sicut hoc facit circa formas imaginatas iuxta praecedentis articuli doctrinam. Neque enim minus potens est lumen propheticum ad ordinandum aliter species intelligibiles, quam imaginatas, cum illae propinquae, istae remotiores ab ipso sint. Neque species intel-

Ar. praeced.

Ad tertium sic proceditur. Vt quod visio prophetica semper fiat cum abstractione a sensibus. Dicit enim Num. 12. Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. Sed sicut Glossa dicit in principio Pfalterij. Visio quae est per formam & visionem, est per ea quae videntur dici, vel fieri: cum autem aliqua videntur dici, vel fieri, non dicuntur, vel fiunt, est alienatio a sensibus. ergo prophetia semper fit cum alienatione a sensibus.

2. Praet. Quia una virtus multum intenditur in operatione sua, alia potentia abstrahitur a suo actu, sicut illi, qui vehementer intendunt ad aliquid audiendum, non percipiunt visu ea quae coram ipsis sunt: sed in visione prophetica est maxime intellectus eleuatus, & intenditur in suo actu, ergo videtur quod semper fiat cum abstractione a sensibus. 3. Praet. Impossibile est idem simul ad oppositas partes conuerti, sed in visione prophetica mens conuertitur ad accipiendum a superiori, ergo non potest simul conuerti ad sensibilia. Necessarium ergo videtur, quod reuelatio prophetica semper fiat cum abstractione a sensibus.

Sed contra est, quod dicitur I. ad Cor. 14. Spiritus prophetae subiecti sunt: sed hoc esse non posset, si propheta non esset sui compos a sensibus alienatus existens. ergo videtur quod prophetica visio non fiat cum alienatione a sensibus.

Respon. Dicendum, quod sicut dictum est, prophetica reuelatio fit secundum quatuor, scilicet in fluxum intelligibilis luminis, secundum immixtionem intelligibilium

specierum, secundum impressionem vel ordinationem imaginabilium formarum, & secundum expressionem formarum sensibilium. Manifestum est autem, quod non fit abstractio a sensibus, quia aliquid representatiuementi prophetae per species sensibiles, sicut ad hoc specialiter formatae diuinitus, sicut tribus ostensus Moysi, & scriptura ostensa Danieli: sicut et per alias causas productas, ita tamen quod secundum diuinam prouidentiam ad aliquid prophetice significandum, ordinatur, sicut per archetypum Noe significabatur Ecclesia. Similiter etiam non est necessarium, ut fiat alienatio a sensibus exterioribus, per hoc, quod mens prophetae illustratur intelligibili lumine, aut formatur intelligibilibus speciebus: quia in nobis perfectum iudicium intellectus habet per conuersionem ad sensibilia, quae sunt prima nostrae cognitionis principia, ut in 1. habetum est. Sed quod fit reuelatio prophetica secundum formas imaginarias, necesse est fieri abstractionem a sensibus, ut talis apparitio phantasmatum non referat ad ea, quae exterius sentiuntur: sed abstractio a sensibus quaeque fit perfecte, ut si nihil homo sensibus percipiat, quaeque autem imperfecte, ut si aliquid percipiat sensibus, non tamen plene discernat, quae exterius percipit ab his, quae imaginabiliter videt. Unde Augustinus dicit 12. super Genes. ad litteram. Sicut videt quae in spiritu sunt imagines corporum, quemadmodum corpora per corpus, ita ut simul cernatur & homo aliquis praesens, & absens alius spiritu, tanquam oculis: talis in alienatio a sensibus non fit in prophetis cui aliqua inordinatione naturae, sicut in arreptitijs vel furiosis, sed per aliquam causam ordinatam, vel naturalem, sicut per somnium: vel per rituale, sicut per contemplationis vehementiam, sicut de Petro legitur Actuum 10. quod cum oraret in canaculo, factus est in excessu mentis: vel virtute diuina rapiente, secundum illud Ezechiel. Facta est super eum manus Domini.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur de prophetis, quibus imprimetur, vel ordinantur imaginariae formae vel in dormiendo, quod significatur per somnium: vel in vigilando, quod significatur per visionem.

Ad secundum dicendum, quod